

Profesinio orientavimo integravimas į mokymo procesą

Algimantas Smailys
Psichologijos paslaugų centras
E.Ožeškienės 14
www.psichologai.lt

Planas

- Kodėl svarbu?
- Kaip vyksta profesinis susiorientavimas?
- Profesinės karjeros planavimas.
- Kaip tai vyksta mokymo procese?

1921 m. surasta 1528 pirmokų, kurių IQ 140 ir stebėta iki dabar

Jų rezultatai 1996 m.

- ❑ Aukštesni, sveikesni, gerai sudėti ir linę lyderiauti.
- ❑ Daugelis buvo sėkmingi (pasaulinio garso nėra).
- ❑ Beveik nebuvo psichikos ligų.
- ❑ Mažesnis skyrybų procentas.
- ❑ Mažiau alkoholizmo ir psichologinių ar socialinių sutrikimų, tik 1 suimtas.
- ❑ Žemesnis mirtingumo lygis.
- ❑ savižudybių 152 kartus daugiau negu Valstijų vidurkis.

-
- Iš daugiausiai pasiekusiųjų grupės nei vienas nenusižudė,
  - 40 % iš nusižudžusių pasiekimai vidutiniai,
  - 60 % iš nusižudžusių iš mažiausiai pasiekusiųjų grupės.

Daugiausiai ir mažiausiai pasiekusiųjų savybės

Daugiausiai

- ambicingas,
- sugebantis,
- linkęs rungtyniauti,
- sąžiningas,
- patenkintas,
- nešališkas,
- protingas,
- atviras,
- supratingas,
- atsakingas,
- patikimas,
- susivaldantis,
- nuoširdus,
- rafinuotas

Mažiausiai

- atsargus,
- sąžiningas,
- gynybiškas,
- prislėgtas,
- nepatenkintas,
- sugniuždytas,
- vienišas,
- užsisklendęs,
- atsakingas,
- įžeidus

Harvardo absolventų pasiekimai

- 80 % - vidutiniai pasiekimai
- 16 % - 2 kartus didesni pasiekimai
- 4 % - 10 kartų didesni pasiekimai

Nuo ko priklauso pasiekimai:

- 2 kartus didesni pasiekimai – turėjo konkrečius profesinės karjeros tikslus.
- 10 kartų didesni pasiekimai – ne tik turėjo susiformulavę tikslus, bet ir planą, kaip juos pasiekti, ir jo laikėsi.

-
- Kiek % mokinių įsisavina kursą?
  - Tikslingai mokant Pareto dėsnį galima apversti

2002 metų tyrimai Lietuvoje

- ~~19 % Lietuvos vyresnių klasių moksleivių pasirinkę profesiją (tik neaišku ar tinkama),~~
- brandžiai profesiją pasirinkę tik 4,1 %.
- Studentų tarpe brandžiai pasirinkusių profesiją 4,23 %.

- ❑ Kiti tyrimai Lietuvoje rodo, kad
brandžiai pasirenka studijų programas tarp 5 ir 30% abiturientų.
- ❑ Išvada: sistemingo ruošimo profesinės karjeros planavimui nėra arba jis neefektyvus.
- ❑ Ko mokyti, kad apversti Pareto dėsnį?
- ❑ Grandinės stiprumą lemia silpniausia grandis.

Daugiausiai pasitaikančios klaidos

- ❑ Delsimas ne dėl negalėjimo (neaiškumą), o dėl abejingumo.
- ❑ Populiarumas, prestižas
- ❑ Draugiškumas.
- ❑ Noras kuo greičiau pradėti darbą.
- ❑ Uždarumas dėl aplinkinių požiūrio į jo pasirinkimą.
- ❑ Atsitiktinės aplinkybės.
- ❑ Nusiteikimas, kad renkuosi visam gyvenimui.

Subrendimo profesijos pasirinkimui būsenos

- ***Difuzijos (padrika) būseną.***
- ***Išankstinio sprendimo būseną.***
- ***Moratoriumas.***
- ***Pasiekto brandumo būseną.***

Brandumą karjerai įtakojančys veiksniai. (D.E. Super, E. Erikson)

- ❑ „Aš – vaizdo“ susiformavimas.
- ❑ Savivertės lygis.
- ❑ Tapatumo pasiekimas.
- ❑ Profesijų pasaulio pažinimas.
- ❑ Gebėjimas priimti pagrįstus sprendimus.
- ❑ Gebėjimas keltis tikslus.
- ❑ Gebėjimas planuoti.

Profesinės karjeros pasirinkimas trim etapais:

- 1. Fantazijos** – žaidžiant ir įsivaizduojant (iki 12 m.)
- 2. Pasirengimo** – interesai, gebėjimai ir vertybės (nuo 12 iki 17 m.)
- 3. Realistinis** – užimtumo pasirinkimas (virš 17 m.)

<i>Fantazijos įtakoti pasirinkimai</i>	6 – 11 m.
<i>Parengtiniai pasirinkimai</i> Interesai <hr style="border: 2px solid red;"/> Gabumai Vertybės Perėjimas	11 – 12 m. ~~13 – 14 m.~~ 15 – 16 m. 17 – xx m.
<i>Realistiniai pasirinkimai</i> Tyrinėjimas Kristalizacija Patikslinimas	17 – 25 m.
<i>Siekių derinimas su darbo pasaulio realybe</i> Grįžtamasis ryšys <hr style="border: 1px solid red;"/> Laisvės pojūčio kitimas „Profesinės ligos“	Nuolatinis <hr style="border: 1px solid red;"/>

Natūrali profesinės karjeros planavimo eiga

- Iki mokyklos: fantazijos ir iniciatyva drašiai kelsis sau tikslus ir energingai jų sieks
- Pradinės klasės: bus kompetentingu ar ne, bus laimėtoju ar ne.
- 5 – 6 kl.: pasitikės savimi ar ne. ryškėja “Aš – vaizdas”.
- 7 – 8 kl.: įvairus aktyvumas ir realia patirtimi grįstas savęs vertinimas.
- 9 – 10 kl.: abstraktus mąstymas, kuriuo mėgaujasi .
- 11 – 12 kl.: tapatumo jausmas – realus savęs vertinimas profesinės karjeros srityje 4%, u tarpasmeninių santykių srityje – 20 % .
- Savarankiškumas palaipsniui (11m. – 50% , 18m. – 100%)

Auklėtojams verta skatinti vaikus keltis tikslus pagal amžiaus tarpsnius

---

- ❑ Būti iniciatyviu (Iki 6 m.).
- ❑ Būti kompetentingu ir gyventi laimint (7-10 m.).
- ❑ Susivokti, kokios veiklos ar sritys domina (11-12 m.).
- ❑ Pasirinkti veiklą, kurioje naudoti savo gabumus (13 -14 m.).
- ❑ Pasirinkti veiklą, veiklos sritį, kuri būtų asmeniškai prasminga (15-17 m.).
- ❑ Visiems tiems dalykams pritaikyti konkrečią profesiją (17-25 m.).

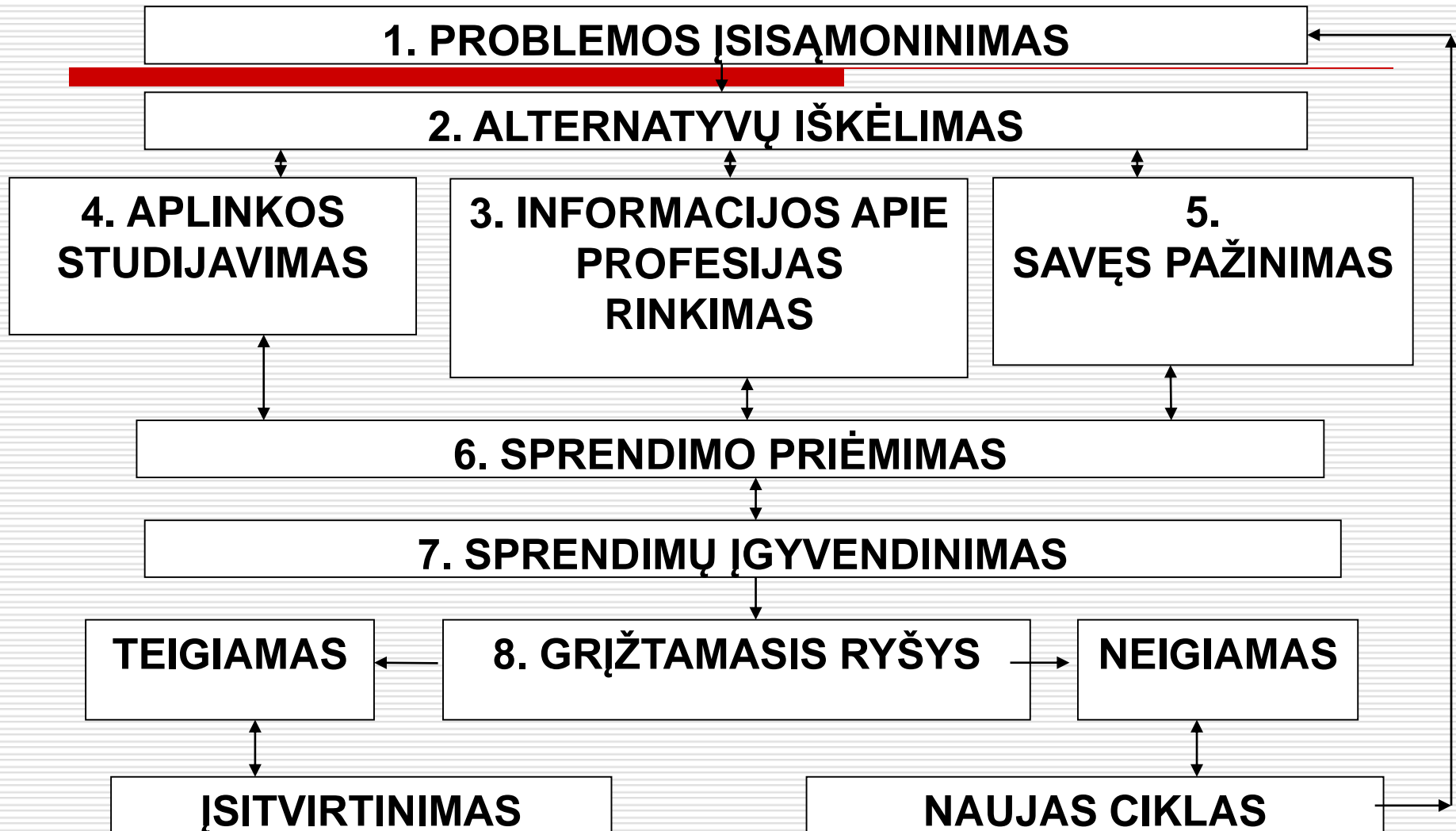
MOKYTOJŲ DALYVAVIMAS PROFESIJOS RINKIMESI

- ❑ **KLAUSTI** (ką galvoja, svajoja, kuo domisi, kaip dėstomas dalykas gali būti susijęs su profesine veikla?)
- ❑ **KLAUSYTI** (klausymasis - meilės požymis)
- ❑ **STEBĖTI** (kas gerai sekasi, kam gabus, atkreipti į tai dėmesį)
- ❑ **SUPRASTI** (noras suprasti gerina kontaktą ir didina pasitikėjimą, kritika - priešingai)
- ❑ **DALINTIS**

**“Pavyzdys nėra svarbiausias dalykas,
veikiantis žmones.”**

Jis yra vienintelis.” A. Šveiceris

PROFESIJOS PASIRINKIMO MODELIS

Profesinis orientavimas mokymo procese (1)

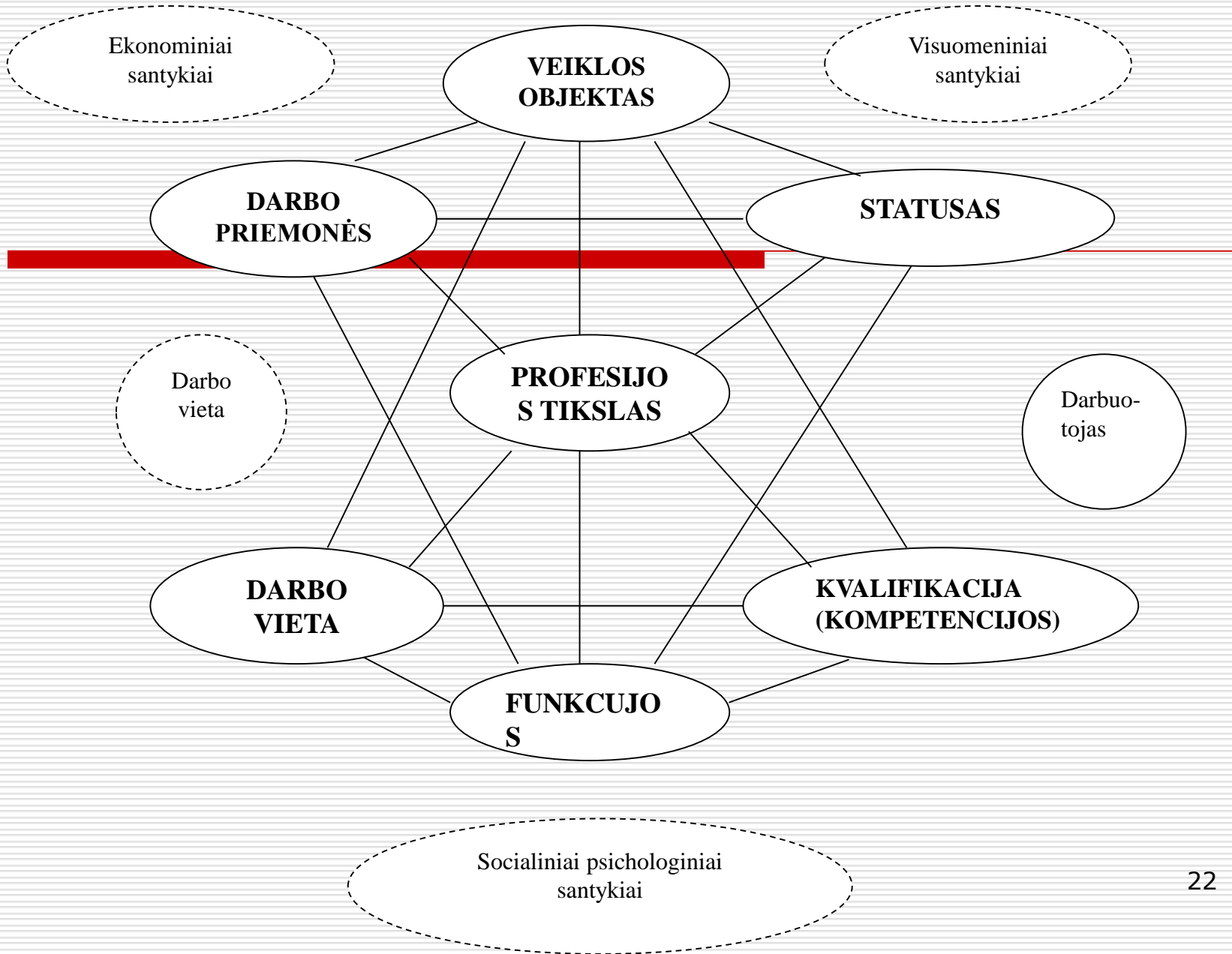
- Koks mokomas dalykas moko vaikus priimti sprendimus? Racionaliai, pagrįstai ir atsakingai.
- Koks mokymo dalykas moko kelti tikslus?
- Koks mokymo dalykas moko planuoti iškeltų tikslų pasiekimą?
- Koks moko suvokti ir suformuluoti savo tikrus norus?
- Koks mokymo dalykas moko būti savarankišku ir atsakingu?

Profesinis orientavimas mokymo procese (1)

- Kas moko pažinti save ir vertinti save teisingai?
- Kokie dalykai padeda išryškinti asmenines vertybes?
- Kaip dėstomi dalykai moko pasitikėti savimi?
- Kaip jūsų dėstomi dalykai gali padėti susipažinti su profesijomis arba jų grupe?

Profesijos paveikslas

-
- **Tikslas – sėkmės priežastis**
  - ***arba dirbame savų tikslų įgyvendinimui, – arba dėl svetimų tikslų įgyvendinimo.***

“Sėkmei reikia dviejų dalykų
ir nieko daugiau:

---

1. **Tiksliai žinoti, ko trokšti.** Gaila, kad daugelis niekad konkrečiai neapsisprendžia.
2. Privalu nuspręsti, **kokią kainą esame pasirengę sumokėti**, kad pasiektume troškimą, **ir pradėti mokėti”** /H. L. Hunt/

8 klasėje nusprendė tapti geresniu mokiniu.

9 tikslų neturėjimo priežastys:

1. Į tai nerimtai žiūri.
  2. Nesugeba priimti atsakomybės už savo gyvenimą.
  3. Giliai įsišaknijęs kaltės ir nepilnavertiškumo jausmas.
  4. Nesupranta tikslų svarbos.
  5. Nežino, kaip tai padaryti.
  6. Kritikos ir atstūmimo baimė.
  7. Nesėkmės baimė.
  8. Nesuprantama nesėkmių prasmės.
  9. Nesuvokiama, kad didelės pergalės ateina po daugelio mažų pralaimėjimų ir laimėjimų.
-

Klausimai, skatinantys keltis tikslus (1)

- Koks norite, kad būtų Jūsų gyvenimas?
- Kokios Jūsų pagrindinės 5 gyvenimo vertybės?
- Koki trys Jūsų svarbiausi gyvenimo tikslai kaip tik šiuo metu?
- Ką darytumėte ir kaip leistumėte gyvenimą, jei šiandien sužinotumėte, kad Jums liko gyventi 6 mėnesiai?
- Ką darytumėte, jei rytoj loterijoje laimėtumėte milijoną litų?

Klausimai, skatinantys keltis tikslus (2)

- Ką jūs visada norėjote daryti, tačiau bijojote net pradėti?
- Ką Jums labiausiai patinka daryti, kas sukelia didžiausią pasitenkinimo jausmą ir labiausiai kelia Jūsų savivertę?
- Apie kokį vieną dalyką drįstumėte pasvajoti, jei tikrai žinotumėte, kad jums pasiseks.
- Ką padarytumėte, jei nebijotumėte?
- Parašykite 100 norų.
- 10 pasiekimų (išanalizuoti).

Tikslų nustatymo taisyklės

---

1. Žmogaus tikslai turi derėti vieni su kitais, o ne prieštarauti vieni kitiems.
2. Tikslai turi skatinti išsitempti ir sukaupti visas jėgas – tada tampama neįveikiamu.
3. Derėtų turėti tiek materialių, tiek ir nematerialių tikslų – tiek kiekybinių, tiek ir kokybinių.
4. Reikia ir trumpalaikių, ir ilgalaikių tikslų. Idealiausias trumpalaikio tikslo terminas – apie 90 dienų, ilgalaikio – nuo 2 iki 3 metų.

Tikslo suformulavimas

- Vertybės
- Interesai
- Polinkiai
- Gebėjimai
- Realybė
- Konkretus
- Aiškūs terminai
- Pamatuojamas
- Realus
- Atitinkantis

Sėkmės formulė

- Teisingas tikslo suformulavimas**
- Plano jam pasiekti sudarymas**
- Plano įvykdymas**

Plano jam pasiekti sudarymas

- ❑ **Kliūčių nustatymas**
- ❑ **Jų įveikimo priemonių suradimas**
- ❑ **Tarpinių tikslų numatymas**

Plano įvykdymas

- ❑ Iškyla naujos kliūtys.
- ❑ Nenumatytos aplinkybės.
- ❑ Kasdieniniai tikslai.
- ❑ Kasdieninių tikslų formulavimo kriterijų žinojimas.

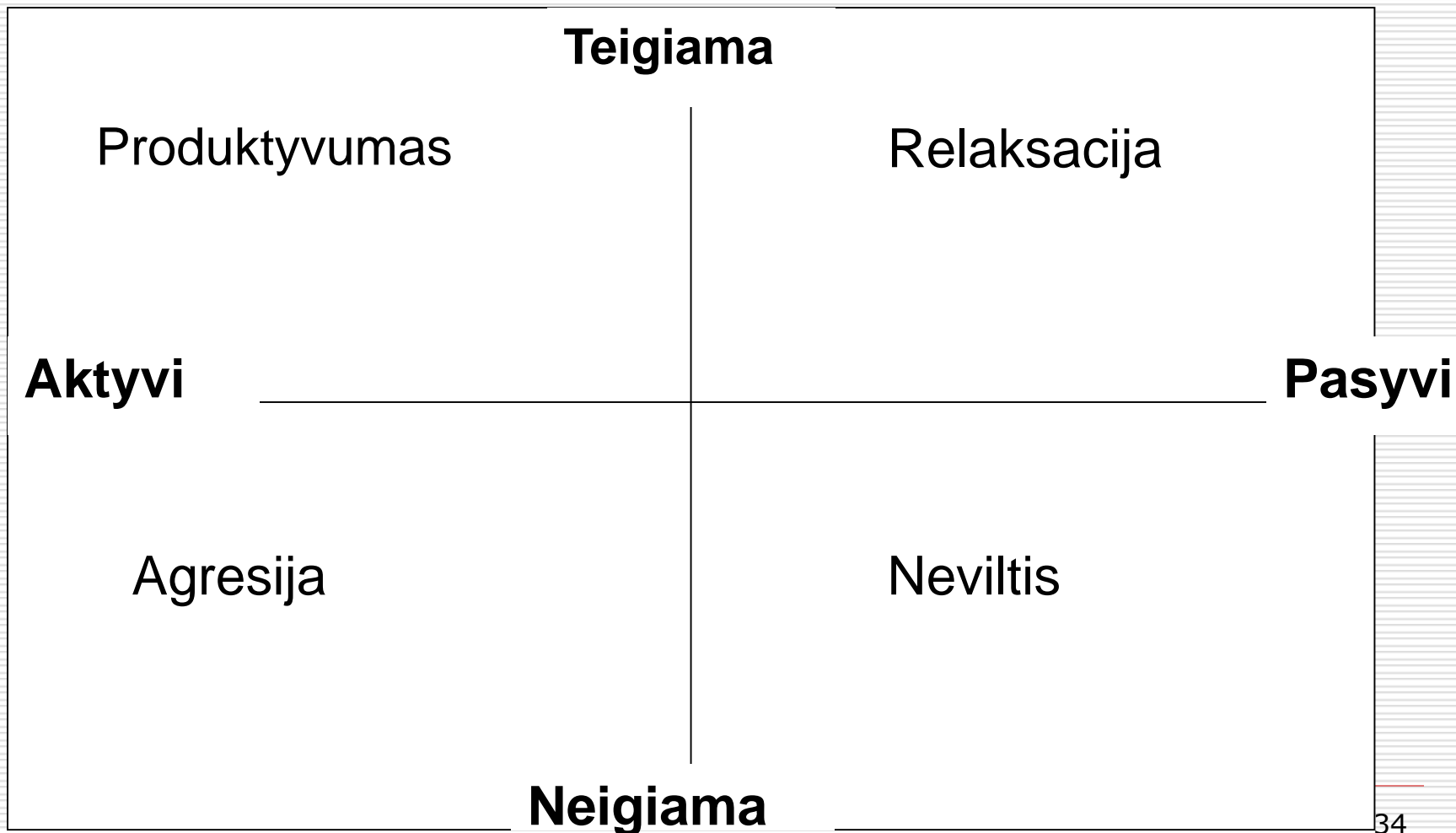

Kasdieninių tikslų formulavimo kriterijai

- Specifiškai aiškus
- Žema rizika
- Orientacija į sėkmę
- Pagrindo turėjimas
- Trumpas laike (pergalės šventimas)

Būsenos pagal nuostatas

Įsivaizduokite, kad mokiniai Lietuvoje:

- analizuoja užuot vien mokėsi mintinai;
- įžvelgia praktinį pritaikymą to, ką jie kasdien išmoksta;
- geba imtis iniciatyvos ir efektyviai spręsti asmenines problemas;
- geba kontroliuoti savo impulsyvius poelgius;
- pasitiki savo gebėjimais sėkmingai mokytis, priimti teisingus sprendimus ir sistemingai siekti tikslų;
- prisiima atsakomybę už savo mokymąsi ir poelgius, ir todėl mokytojai gali efektyviau panaudoti turimus išteklius, skirti daugiau laiko vertingiems, vaikų požiūriu, mokymams;
- geba mąstyti įvertindami savo veiksmus ir šovusias idėjas.

Informacijos šaltiniai apie profesijas, mokymosi studijų galimybes:

- ❑ www.euroguidance.lt/profesijosvadovas,
- ❑ http://82.135.219.213/mod/klasifikatorius/profesijos_inc.php?kodas=741206
- ❑ (Profesijų klasifikatorius);
- ❑ http://www.manager.lt/karjera/literatura/100_profesiju_jums.pdf
- ❑ http://www.manager.lt/karjera/literatura/Profesiju_aplankas.pdf
- ❑ www.profesijupasaulis.lt,
- ❑ www.studijos.lt,
- ❑ www.kurstudijuoti.lt,
- ❑ www.aikos.smm.lt

Informacija mokytojams ir tėvams

- PIT geroji patirtis. Metodinė medžiaga profesinio informavimo specialistui
- **VADOVAS TĖVAMS. KAIP PADĖTI VAIKUI RENKANTIS KARJERĄ.**
<http://www.smpf.lt>

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

---

1. Profesinio orientavimo strategija (2003).
http://www.smm.lt/veiklos_planai_ir_programos/strategijos.htm.
1. Jovaiša L. (1999) Profesinio konsultavimo psichologija. Kaunas.
2. Jovaiša L. (1993) pedagogikos terminai. Kaunas. Šviesa.
3. Karjeros projektavimo vadovas. 2005.
4. Kučinskienė R. (2003) Ugdymo karjerai metodologija. Klaipėda.
5. Laužackas R. (2005) Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas. Kaunas. VDU.
6. Pukelis K. (2003) Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimui // Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr.6. Kaunas. VDU.
7. Pukelis K., Garnienė D. (2004) Lietuvos karjeros konsultavimo sistema // Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr. 8. Kaunas. VDU.
8. Pukelis K., Pundzienė A. (2002) Profesinis konsultavimas karjeros projektavimui: paradigmų kaita // Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos. Nr. 5. Kaunas. VDU.

“Kiekvienas žmogus yra naujas ir pašauktas įvykdyti jam skirtą ypatingą užduotį šiame pasaulyje”

M. Buber

**Išmokyti vaikus skaityti savo
gyvenimo bilietą**

**Sėkmės Jums šiame pačiame
prasmingiausiame darbe!**